

Møte torsdag den 2. mars kl. 10

President: C a r l I . H a g e n

D a g s o r d e n (nr. 48)

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar-30. juni 2005 (Innst. S. nr. 86 (2005-2006))
2. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om embetsutnemninger m.m. 1. juli 2004-30. juni 2005 (Innst. S. nr. 83 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 5 (2005-2006))
3. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget (Innst. S. nr. 84 (2005-2006), jf. Dokument nr. 3:1 (2005-2006))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om realisering av nytteeffekter fra IT-prosjekter i trygdeetaten (Innst. S. nr. 81 (2005-2006), jf. Dokument nr. 3:2 (2005-2006))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av tjenester fra laboratorie- og røntgenvirksomheter (Innst. S. nr. 82 (2005-2006), jf. Dokument nr. 3:3 (2005-2006))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å sikre IT-infrastruktur (Innst. S. nr. 85 (2005-2006), jf. Dokument nr. 3:4 (2005-2006))
7. Referat

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Per Ove Width. – Andre forslag foreligger ikke, og Per Ove Width anses enstemmig valgt som settepresident for Stortingets møte i dag.

S a k n r . 1

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar-30. juni 2005 (Innst. S. nr. 86 (2005-2006))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 1465)

S a k n r . 2

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om embetsutnemninger m.m. 1. juli 2004-30. juni 2005 (Innst. S. nr. 83 (2005-2006), jf. St.meld. nr. 5 (2005-2006))

Berit Brørby (A) [10:03:38] (ordfører for saken): Jeg er glad for å kunne si at stortingsmeldingen om embetsutnevninger endelig har fått en form som gir Stortinget grunnlag for en seriøs vurdering av ulike sider ved statens embetsutnevninger. Det er ingen grunn til å legge skjul på at det har tatt noe tid, men resultatet slik det nå foreligger, er i samsvar med de ønsker Stortinget har gitt uttrykk for.

Et stadig tilbakevendende tema er manglende balanse mellom kvinner og menn når det gjelder ansettelser. Andelen kvinner har ligget relativt stabilt mellom 26 og 31 pst. i perioden 2000–2005. Det er ingen tegn til store endringer. Kvinneandelen blant søkerne derimot, viser en klar tendens. Det er f.eks. interessant at hele 52 av totalt 75 søkere til jobber i Finansdepartementet i perioden 2004–2005 var kvinner.

Det er fortsatt betydelige forskjeller departementene imellom. Sterkest ubalanse finner vi i Forsvars-, Justis- og Utenriksdepartementet. Ikke én eneste kvinne kom gjennom nåløyet i Forsvarsdepartementet siste periode, på tross av sterke signaler fra den tidligere forsvarsministeren om tiltak for og satsing på rekruttering av kvinner.

Komiteen deler seg i spørsmålet om en regjering skal benytte utnevnesmyndigheten til å sikre en jevnere fordeling mellom kvinner og menn i statsforvaltningen. Alle unntatt Fremskrittspartiet synes at Regjeringen bør ha kjønnsbalansen med i betraktningene når ansettelser skal foretas.

Spørsmålet om anonymisering av søkere har flere ganger vært tema under behandlingen av den årlige meldingen om embetsutnevninger. Dette spørsmålet er relevant i forhold til ny offentlighetslov, som for tiden er til behandling i Stortinget. Jeg forutsetter derfor at dette spørsmålet vil bli avklart i den sammenheng.

Presidenten: Flere har bedt om ordet til sak nr. 2.
(Votering, se side 1465)

S a k n r . 3

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget (Innst. S. nr. 84 (2005-2006), jf. Dokument nr. 3:1 (2005-2006))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 1465)

S a k n r . 4

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse om realisering av nytteeffekter fra IT-prosjekter i trygdeetaten (Innst. S. nr. 81 (2005-2006), jf. Dokument nr. 3:2 (2005-2006))

Svein Roald Hansen (A) [10:07:03] (ordfører for saken): Om det er tillatt å starte litt uhøytidelig: Denne saken minner oss om den visjonen som ble forespeilet oss da pc-en overtok for skrivemaskinen og harddisken skul-

le erstatte arkivskapene: visjonen om det papirløse kontor.

Som vi alle nå vet, synes papirproduksjonen på kontorene å vokse minst i takt med antall pc-er, hurtigheten på nettverkene og økningen i lagringskapasiteten på stadig flere servere.

Trygdeetaten har kanskje ikke bommet fullt så sterkt når det gjelder de fire IT-prosjektene Riksrevisjonen har undersøkt, men avstanden mellom de innsparingene man tegnet opp i prosjektenes start- og beslutningsfase, og dem man har makket å hente ut, overgår selv skiskytternes prestasjoner i Torino-OL nylig.

Det er bekymringsfullt at beslutninger om omfattende IT-investeringer, som også innebærer nye måter å organisere tjenesten på, baseres på vurderinger som i ettertid viser seg å være så feilaktige når det gjelder den kostnadsmessige effekten av prosjektene.

Nå peker departementet i sine kommentarer på at den samlede nyttevurdering av prosjektene også må omfatte de kvalitative sidene. Det er komiteen enig i. Likevel er det alvorlig at man i vurderingen av de virkningene IT-systemene skal ha på arbeidskraftsbehovet framover, bommer så sterkt som man gjør.

Det er i tre av disse prosjektene snakk om en nedjustering av innsparingsmulighetene, fra 600–700 årsverk til om lag 150. På det fjerde prosjektet, «Ny applikasjon på hjelpemiddelområdet», reiste undersøkelsen spørsmål om jobben ble mer tungvint og tok lenger tid, i tillegg til at en forespeilet økonomisk gevinst som var beregnet til nøyaktig 362 mill. kr, senere ble betraktet som urealistisk.

Nå skal vi ikke undervurdere kompleksiteten når det gjelder å beregne innsparingsmuligheter ved slike prosjekter. Men det gjør det likevel bekymringsfullt at undersøkelsen avdekker store mangler når det gjelder prosjektstyringen og oppfølgingen. Det var ikke utarbeidet planer for å ta ut de forventede gevinstene. Ansvar for å ta ut gevinstene ble i stor grad overlatt ytre etat, og rapporteringen som er gitt til departementet, nemlig at målene stort sett er nådd, viser seg altså å være uten den nødvendige forbindelse med virkeligheten.

Feil kan man forhåpentligvis lære av. Komiteen har derfor merket seg at departementet presiserer at trygdeetaten framover skal arbeide med konkretisering av gevinstmål, målemetoder og dokumentasjon av faktiske gevinster og klargjøring av ansvarsforholdene.

Det er viktig at både etaten selv og departementet får dette på plass når de nå går inn i gjennomføringen av en av de største forvaltningsreformene på lenge, nemlig sammenslåingen av trygdeetaten og A-etat. Den såkalte NAV-reformen vil kreve mye også på IT-siden. I det arbeidet er det mye å spare på å lære av «alle feil ifrå i går», dvs. fra de fire prosjektene som Riksrevisjonen nå har undersøkt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 1465)

S a k n r . 5

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av tjenester fra laboratorie- og røntgenvirksomheter (Innst. S. nr. 82 (2005-2006), jf. Dokument nr. 3:3 (2005-2006))

Per-Kristian Foss (H) [10:10:37] (ordfører for saken):

Det er ganske sterk kritikk Riksrevisjonen retter mot helseforetakene i denne rapporten. Det gjelder tre områder: For det første gjelder det at trygdeetaten ikke har tilstrekkelig oppgjørskontroll med refusjonskravene fra private laboratorier og røntgeninstitutter. For det andre gjelder det at helseforetakene ikke har tilstrekkelig oversikt over egne kostnader ved røntgeninstitutter og laboratorier, slik at man kan foreta en vurdering av økonomien ved å kjøpe tjenester fremfor å utføre dem i egen regi. Og for det tredje sier Riksrevisjonen at undersøkelsene viser at de regionale helseforetakene har inngått avtaler uten at regelverket for offentlige anskaffelser er fulgt.

Jeg skal komme tilbake til det siste. Komiteen har merket seg at departementet sier at det nå er et arbeid på gang med sikte på å skaffe seg bedre oversikt over helseforetakene gjennom det såkalte ISF-systemet, basert på «kostnad per pasient», slik at helseforetakene bedre kan vurdere hensiktsmessigheten i å kjøpe tjenester. Komiteen legger til grunn at det vil føre til bedre økonomistyring og også bedre kontroll med refusjonene i trygdeetaten.

Avslutningsvis pekes det på et problem som jeg tror er mer generelt, at helseforetakene ikke følger god forvaltningspraksis. Det er god forvaltningspraksis å følge regelverket for offentlige anskaffelser. Det er likeledes god forvaltningspraksis å utlyse stillinger og ikke foreta venneansettelser. Det siste knytter jeg til en konkret sak som har versert i pressen i den senere tid, knyttet til Helse Førde. Jeg registrerer at styret i ettertid har uttalt at de er fornøyd og ikke har noen kritikk å komme med. Jeg så at statsråden for noen dager siden bad om en rapport om det som har skjedd i Helse Førde, både hva gjelder anskaffelser, og hva gjelder utlysning av stillinger eller manglende utlysning av stillinger. Jeg vil gjerne spørre statsråden om også hun er fornøyd med styrets «fornøydhet» med sin administrasjon.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:13:52]: Innledningsvis vil jeg si: Til alt overmål er jeg enig i det som saksordfører her kom med. Det er viktige påpekinger som ble gjort.

Men det er en del andre ting som bekymrer veldig sterkt. Jeg vil rett og slett bruke selve pressemeldingen fra Riksrevisjonen, datert 21. oktober 2005, hvor de skriver følgende med uthevet skrift:

«Riksrevisjonen stiller spørsmål ved om de samlede ressursene til laboratorie- og røntgentjenester utnyttes effektivt. De regionale helseforetakene har for lite kunnskap om laboratorie- og røntgenvirksomhet i egne foretak til å kunne vurdere om det er bedre økonomi å kjøpe tjenester fra private.»

Dersom man skal vurdere hvorvidt det er lønnsomt å bruke andre produksjonsenheter enn egne, er det i hvert

fall veldig greit å vite hva kostnadene knyttet til egen virksomhet er. Fra Riksrevisjonens side ser vi altså at det påpekes at man har for liten oversikt i egne helseforetak om kostnadene knyttet til dette, og da får man også store problemer med å vurdere andre tilbydere.

Jeg tror det er viktig at vi også har for øye at mye av den bedringen som er gjort når det gjelder tilgjengeligheten til laboratorie- og røntgentjenester rundt i Norge, nettopp er skjedd ved bruk av private tilbydere som har kommet som et godt og viktig supplement til det offentliges egne tjenester.

Private tilbydere er også viktig for å kunne ha et korrektiv til egne tjenester. Men da må det kunne forventes at denne rapporten brukes i framtiden til nettopp å få gjort det grunnleggende arbeidet internt i helseforetakene knyttet til kostnadene og tidsbruken i egen virksomhet.

Jeg håper at statsråden kan tilkjenne i sitt innlegg et-terpå at man vil bruke denne undersøkelsen til å ta kostnadene i egen virksomhet på alvor, slik at man vet hva man har å forholde seg til når man skal lyse ut på anbud.

Statsråd Sylvia Brustad [10:16:17]: For det første vil jeg si at vi tar rapporten fra Riksrevisjonen på største alvor.

Og så vil jeg si at diagnostisering utført ved medisinsk laboratorium eller radiologisk poliklinikk er helt nødvendig for at en skal få stilt riktig diagnose, og derved også velge den behandlingsformen som er nødvendig og riktig. Gjennom Riksrevisjonens undersøkelse av tjenester fra laboratorie- og røntgenvirksomheter er det med utgangspunkt i årene 2002–2004 gjennomført et omfattende arbeid, der et større kildemateriale er innhentet og analysert. Riksrevisjonen uttaler at trygdeetaten ikke har en tilstrekkelig oppgjørskontroll av refusjonskravene fra private laboratorier og røntgeninstitutter, slik flere også har påpekt her i dag. Det framheves at det er nødvendig at Helse- og omsorgsdepartementet i samarbeid med Rikstrygdeverket snarlig gjennomgår og forbedrer denne kontrollen.

Riksrevisjonens undersøkelse viser også at det er behov for å forbedre informasjonen om produksjon og kostnader i tjenesten. Det er nødvendig for å kunne følge med på utgiftsutviklinga, prise tjenestene riktig, og det kan også bidra til å dempe utgiftsveksten. Informasjon om kostnader vil også være viktig dokumentasjon for hvor den enkelte tjeneste kan produseres mest kostnadseffektivt.

Riksrevisjonen forutsetter at regelverket for offentlige anskaffelser følges når de regionale helseforetakene skal inngå avtaler med private laboratorier og røntgeninstitutter. Det kan jeg forsikre om at departementet og jeg også gjør. Det er selvfølgelig slik at regelverket skal følges.

Høsten 2004 ble Trygdeetatens oppgjørorganisasjon etablert. Arbeidet med kontroll og utbetaling av helserefusjoner ble konsentrert til færre enheter og i en egen resultatlinje i trygdeetaten. Det foreligger en detaljert risikovurdering og kontrollstrategi for private og offentlige laboratorier og røntgeninstitutter. Trygdeetatens oppgjørorganisasjon har i 2005 arbeidet målrettet for å utvikle oppgaveløsninga. Det er etablert rutiner, og nå verktøy,

for dokumentasjon av kontroller med tilhørende resultater.

Trygdeetaten mottok i 2005 i overkant av to millioner enkeltregninger for tjenester utført ved private laboratorie- og røntgenvirksomheter. Trygdeetatens kontrollvirksomhet er følgelig avhengig av automatisert kontroll og elektronisk verktøy. En ny generasjon kontrollverktøy er ferdig utarbeidet og skal tas i bruk ved kontroll av refusjonskrav fra private laboratorier og røntgeninstitutter i løpet av dette året. Det nye kontrollverktøyet bedrer mulighetene for å kontrollere oppgjør manuelt ut fra risikovurderinger.

I begynnelsen av dette året ble det sendt ut en mønsteravtale til alle private refusjonsmottakere. Mønsteravtalen gir retningslinjer for direkte oppgjør med trygden. Nær halvparten av refusjonsmottakerne har så langt signert denne avtalen. Det gjenstår noen avklaringer i forhold til de refusjonsmottakerne som pr. i dag ikke har undertegnet.

I februar 2005 opprettet Rikstrygdeverket et såkalt takstutvalg for fagfeltet radiologi. Utvalget er et rådgivende organ og er sammensatt av anerkjente radiologer fra både privat og offentlig sektor. Takstutvalget ble i 2005 forelagt konkrete problemstillinger knyttet til kodebruk innen offentlig og privat radiologi. Behandlinga i dette utvalget og i trygdeetaten resulterte i en presisering av hva trygdeetaten anser som refusjonsberettiget koding. Dette vil bli fulgt opp i det videre kontrollarbeidet, og dette arbeidet fortsetter i det året vi nå er inne i.

Det er så langt ikke opprettet tilsvarende utvalg innen laboratoriefagene, men på departementets oppdrag er det utviklet et nytt kodeverk for laboratoriefagene. Ved hjelp av dette skal det sikres en entydig og oppdatert beskrivelse av aktiviteten som foregår ved landets medisinske laboratorier, og kodeverket blir pr. dags dato utprøvd i et pilotprosjekt og forventes å kunne tas i bruk i finansieringsøyemed i hvert fall fra 2008.

Refusjonssystemet for poliklinisk radiologi ble evaluert i 2005. Departementet mottok i januar i år en entydig tilråding fra Sosial- og helsedirektoratet for videre utvikling av aktivitetsbasert finansiering innen poliklinisk radiologi, og vil arbeide i tråd med denne.

Utgiftene til laboratorie- og røntgenvirksomhet har, som Stortinget kjenner til, økt kraftig de senere årene. Gjennom behandlinga av St.meld. nr. 5 for 2003-2004 vedtok Stortinget å endre rammebetingelsene for tilskuddet til disse tjenestene. Fra 1. september 2005 er det gjennom lovendring sikret at private virksomheter må ha inngått avtale med regionale helseforetak for at det skal kunne utløses refusjon. Trygdeetaten kontrollerer at det er samsvar mellom avtale og refusjonskrav. Samtidig er nivået på refusjonene halvert, slik at de regionale helseforetakene må drive en mer aktiv medfinansiering enn det de har gjort tidligere. Dette gjelder private så vel som offentlige tjenesteytere. Formålet med endringene har vært at de regionale helseforetakene skal få økt ansvar og bedre muligheter til å planlegge og prioritere det samlede tilbudet om laboratorie- og radiologitjenester innen egen helseog.

Helse- og omsorgsdepartementet forutsetter at de regionale helseforetakene følger lov om offentlige anskaffelser ved inngåelse av nye avtaler med private laboratorier og røntgeninstitutter. Departementet har fulgt opp regionale helseforetak gjennom foretaksmøtene. I 2004 var det sterkt fokus på helseforetakenes innkjøpspolitikk, og departementet framsatte krav om at de regionale helseforetakene måtte etablere og vektlegge internkontroll av innkjøp.

Det ble også startet opp et arbeid med sikte på å utarbeide norske kostnadsvekster i ISF-systemet basert på «kostnad per pasient». Hensikten var bl.a. å få en sammenlignbar kostnadsinformasjon på ulike nivåer fra enkeltpasienter, deltjenester til pasientgrupper, avdelinger, sjukehus og helseforetak på alle nivåer og nasjonalt. Dette vil også være med på å kunne gi et bedre grunnlag for å sammenlikne kostnadene mellom forskjellige tjenesteytere, f.eks. mellom offentlige og private aktører. De regionale helseforetakene deltar selvsagt aktivt i dette arbeidet.

De laboratorie- og radiologitjenestene som har vært i fokus i Riksrevisjonens undersøkelse, utføres både ved private frittstående institusjoner, ved private «ideelle» sjukehus og ved helseforetakene. De private frittstående institusjonene mottar for en stor del rekvisisjoner og henvisninger fra primærhelsetjenesten. Sjukehusene har i langt større grad et pasienttilfang fra andre deler av spesialisthelsetjenesten, f.eks. andre poliklinikker ved sjukehuset. Selv om det i mange tilfeller er nøyaktig de samme undersøkelsene som utføres ved de forskjellige institusjonene, er det likevel forhold som tilsier at det er naturlig med kostnadsforskjeller. Helseforetakene må ha døgkontinuerlige vaktordninger og beredskap i tilfelle det skulle oppstå en krisesituasjon. Videre er det naturlig å tenke seg at et sjukehus har pasienter med større grad av kompleksitet, med tilhørende lavere funksjonsevne. Helseforetakene driver også med utstrakt opplæring og undervisning av helsepersonell.

Jeg vil oppsummere det slik: I forhold til beskrivelsen i Riksrevisjonens rapport for perioden 2002–2004 tar vi den på største alvor, og vi skal følge den opp. Det er på flere områder, slik jeg nå har redegjort for, iverksatt tiltak. Departementet vil også sørge for å få den kontroll med og oversikt over privat laboratorie- og røntgenvirksomhet som Riksrevisjonen etterlyser.

Til slutt til spørsmålet fra representanten Foss om situasjonen i Helse Førde. Jeg har uttrykt gjennom Dagbladet, og jeg har ingen problemer med å gjenta det her, at jeg ikke er fornøyd med det jeg har lest om hva som har foregått, verken i forhold til den såkalte e-postsaken, i forhold til innkjøp av møbler eller i forhold til mangel på utlysning av stillinger. Jeg har, som det er redegjort for, bedt om å få en rapport fra Helse Vest på mitt bord i dag, og jeg vil avvente den rapporten før jeg sier noe mer om hva jeg mener om den saken.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 1465)

S a k n r . 6

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å sikre IT-infrastruktur (Innst. S. nr. 85 (2005-2006), jf. Dokument nr. 3:4 (2005-2006))

Berit Brørby (A) [10:25:36] (ordfører for saken): Det er svært positivt at Riksrevisjonen har undersøkt myndighetenes arbeid med å sikre IT-infrastruktur, både i forhold til å bedre IT-sikkerheten og i forhold til tiltak for å bedre telesikkerheten.

Formålet med undersøkelsen har vært å vurdere dette arbeidet opp mot Stortingets vedtak og forutsetninger. Organiseringen av arbeidet, plan og gjennomføringsprosessen og de tiltak som er iverksatt, er vurdert.

Vi har alle daglig fordeler av de enorme tekniske framskritt knyttet til datateknikk og elektronikk som har funnet sted i løpet av de siste 50 årene. Den teknologiske utviklingen har gitt oss et helt nytt materielt grunnlag for tilværelsen. Men det er et paradoks at ved å ta i bruk de mulighetene den teknologiske utvikling gir, utvikles samfunns- og levetilstand som er langt mer sårbare enn før. Dette er fordi bruk av høyteknologi er avhengig av mange ulike faktorer, og konsekvensene kan bli svært vidtrekkende om noen ikke fungerer. Mulighet for sabotasje, internasjonal kriminalitet, spionasje eller brudd i telesamband, elektrisitetsforsyning eller betalingssystemer viser til fulle hvor sårbart samfunnet vårt er blitt.

Det er bred enighet om at IT-sikkerhet skal være et virksomhetsansvar. Dette ble slått fast under Stortingets behandling av St.meld. nr. 17 for 2001-2002 om samfunnsikkerhet og er blitt fulgt opp gjennom organiseringen av arbeidet. Det er bra. Men når det gjelder ansvarsfordelingen for koordinering og tverrgående tilsynsoppgaver innen IT-sikkerhet, mangler fortsatt grunnleggende avklaringer. Hva ligger det f.eks. i at Justisdepartementet skal ha ansvaret for kritisk infrastruktur, og hvilket ansvar mener departementet det vil ha i en krisesituasjon? Det er ikke beroligende når Justisdepartementet opplyser at det ikke er en klar, entydig og tverrsektoriell oversikt over hva som er samfunnskritisk IT-infrastruktur. Og selv om det ifølge undersøkelsen er satt i gang noe arbeid for å definere hva som er samfunnskritisk infrastruktur, synes det så langt ikke å ha fått tilstrekkelig prioritet.

Det kan ikke være tvil om at det er nødvendig å ha klare prosedyrer dersom det skulle oppstå en krisesituasjon. Da må aktørenes roller være helt krystallklare. Med det som bakteppe er det urovekkende når Riksrevisjonen også avdekker uklarhet når det gjelder forståelsen av ansvaret for IT-sikkerhetsarbeidet, mellom Samferdselsdepartementet og Moderniseringsdepartementet, nå Fornyingsdepartementet. Dette er en uklarhet Regjeringen er nødt til å ta tak i. Jeg har merket meg at Moderniseringsdepartementet, nå Fornyingsdepartementet, har nedsatt en arbeidsgruppe for å avklare de ulike departementenes rolle, og det er bra.

Jeg synes også det er alvorlig når Riksrevisjonen viser at Varslingssystem for digital infrastruktur og Senter for

informasjonssikring, som skal fange opp informasjon om trusler og sårbarhet i IT-infrastrukturen, ikke har nådd vesentlige mål for virksomheten. Forsvarsdepartementets så vel som Moderniseringsdepartementets – altså nå Fornyingsdepartementets – kommentarer til Riksrevisjonen styrker dette inntrykket. Jeg forutsetter at alle implisert prioriterer arbeidet med å avklare ansvar og sikre en organisering som ivaretar de oppgaver som skal utføres.

Jeg finner også grunn til å uttrykke forbauselse over at departementene fram til mai 2005 ikke hadde tatt kontakt med de utvalgte bransjeorganisasjonene som i henhold til Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet er gitt et medansvar for å ivareta viktige funksjoner. Det har hele tiden vært en forutsetning, og jeg kan ikke se at det er gitt noen god begrunnelse for manglende samarbeid.

Videre synes tidligere uenighet rundt plasseringen av en myndighetsforankret CERT, Computer Emergency Response Team, å ha medvirket til manglende framdrift. Komiteen har imidlertid merket seg at Moderniseringsdepartementet i sitt svar til Riksrevisjonen uttaler at

«Regjeringen 29. august 2005 vedtok å etablere et permanent nasjonalt koordinerende CERT (Computer Emergency Response Team). CERT skal legges til Varslingssystem for digital infrastruktur (VDI) hos Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM), og skal ivareta varsling, rådgivning, assistanse og analyse for kritisk infrastruktur/samfunnsviktige funksjoner».

Og videre i brev av 24. oktober 2005:

«I føreliggende St.prp. nr. 1 (2005-2006) ligg det inne eit forslag om å styrke den operative IT-sikringa ved å etablere ein eigen eining – CERT (Computer Emergency Response Team), ved Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Eininga skal handtere alvorlege dataangrep retta mot kritisk infrastruktur på nasjonalt plan. Den nasjonale CERT skal integrerast mot det eksisterande VDI (Varslingssystem for digital infrastruktur). Den nasjonale CERT/VDI vil bli pålagt å samvirke og utveksle informasjon med tilstøytande verksemder i IT-sikringsfeltet som til dømes Post- og teletilsynet, Senter for informasjonssikring (SIS) mv.»

En samlet komite understreker viktigheten av at spørsmål om ansvar og forhold til andre aktører snarest blir avklart.

Det er også alvorlig når Riksrevisjonen viser at plandokumentene for oppfølgingen av Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet har vært utilstrekkelige, at de som har hatt ansvaret for samordning, er gitt for få virkemidler, at finansieringen av tverrsektorielle tiltak har vært underordnet, og at regelverket ikke i tilstrekkelig grad har vært samordnet. Dette krever aktiv oppfølging fra myndighetenes side.

Riksrevisjonen retter særskilt søkelyset på telesikkerhet og -beredskap. At bare et fåtall av de vedtatte tiltak i St.meld. nr. 47 for 2000-2001 om telesikkerhet og -beredskap i et telemarked med fri konkurranse er satt ut i livet, er bekymringsfullt.

Jeg har merket meg departementenes svar, og registrerer at det er en rekke tiltak på gang. Det er positivt. Det avgjørende er imidlertid om den innsatsen som settes inn, er

tilstrekkelig, om den er strukturert, og om den er helhetlig. Jeg forutsetter at både departementet og Riksrevisjonen har et fokus spesielt på dette, og forutsetter at Stortinget vil bli holdt orientert om utviklingen.

La meg avslutningsvis peke på at en samlet komite ber Regjeringen i løpet av 2006 komme tilbake med en redegjørelse til Stortinget om arbeidet med å avklare de overordnede ansvarsforholdene mellom departementene når det gjelder IT-sikkerhet. Komiteen forutsetter at redegjørelsen inneholder en vurdering av krisehåndtering, status for arbeidet med å fange opp trusler og avdekke sårbarhet. Samtidig må det stilles tilstrekkelige ressurser til rådighet slik at arbeidet med å sikre en tilfredsstillende kriseberedskap og IT-infrastruktur kan gis nødvendig prioritet.

Helt til slutt: I tillegg vil min oppfordring til de berørte statsråder være at dette arbeidet må støttes også på nordisk plan.

Statsråd Heidi Grande Røys [10:34:13]: Informasjonssystem og nettverk er i dag utsette for stadig flere ulike trusler og sårbarhetsfaktorer. Dette reiser nye spørsmål omkring sikring og korleis ansvarsforholda på desse områda er organiserte. Kompleksiteten fordrar ei god, nasjonal koordinering av ressursane på området, og eg er difor glad for at Riksrevisjonen har føreteke ein forvaltningsrevisjon av dette fagområdet. Vi tek absolutt på alvor dei påpeikingane som er komne frå Riksrevisjonen, og ikkje minst den rimeleg klåre talen som komiteen har gitt i si innstilling – det vil eg iallfall forsikre om.

Eg vil gjerne få kommentere nokre av merknadene frå komiteen til enkelte av funna i Riksrevisjonen si undersøking. Statsråd Storberget skal òg kome med kommentarar i eit innlegg etterpå.

Til det som vedkjem ansvar for koordinering og tverrgående tilsynsoppgåver, skriv komiteen følgjande:

«Når det gjelder ansvarsfordelingen for koordinering og tverrgående tilsynsoppgaver innen IT-sikkerhet, konstaterer komiteen derimot at det fortsatt mangler grunnleggende avklaringer.»

Og vidare:

«Oppsummert anser komiteen at arbeidet med å sikre IT-sikkerhet synes å lide under manglende koordinering og avklaring av funksjoner, og vil uttrykke bekymring for situasjonen.»

Mykje av det var jo saksordføraren òg inne på i sitt innlegg.

Til det er det å melde at ei avklaring av koordineringsansvaret mellom departementa no er under utgreiing i ei interdepartemental arbeidsgruppe som er leidd av mitt departement, Fornyings- og administrasjonsdepartementet. Eg skal sjølvstøtt sørje for at ansvarsspørsmåla og dei andre forholda som òg saksordføraren var inne på, vert tekne opp og lagde fram for Stortinget på ein eigna måte i løpet av 2006, slik komiteen har bedt om. Eg får resultatet frå den interdepartementale gruppa vonleg i løpet av ein månad.

Når det gjeld det som går på teletryggleik og -beredskap, er det rett at det berre er eit fåtal av tiltaka i St.meld. nr. 47 som er ferdigstilte, men svært mykje arbeid er i

gang, og fleire tiltak er gjennomførte. Meldinga har eit tidsperspektiv på fem år. Fleire av tiltaka krev ytterlegare konkretisering og utgreiing før dei kan setjast i gang. Like viktig er det at teknologien og brukarmønstrer har endra seg og ført til at det har vore behov for å revurdere innrettinga på enkelte tiltak, f.eks. det som har med prioritet i nett å gjere, der Post- og teletilsynet bl.a. på grunn av endring i bruksmønster har valt å jobbe for å få på plass ei teknisk løysing for prioritet i mobilnettet, og ikkje i fastnettet. Dette er jo eit område der teknologien spring fort, og det kan vere vanskeleg å henge med. Det betyr at ein må gjere endringar i sine prioriteringar undervegs som kanskje krev nye utgreiingar, men eg vil berre understreke at vi har – og vi tek – det største ansvaret for dette. Vi fokuserer på det, men det hender av og til at ein må snu papira annleis, rett og slett fordi teknologien og brukarmønstrer endrar seg.

Så til komiteen sine merknader om NorCERT/VDI og NorSIS:

«Komiteen konstaterer at ingen av de to organene så langt synes å ha nådd vesentlige mål for virksomheten.»

«Komiteen imøteser avklaring både på SIS' ansvar og oppgaver i forhold til relevante faginstanser og VDIs organisering for å sikre fastsatte mål.»

«Komiteen forutsetter at spørsmålet om plassering, ansvar og forhold til andre aktører snarest blir avklart.»

Her vil eg understreke – saksordføraren var òg på slutten av sitt innlegg inne på det – at Regjeringa og mitt departement tok to viktige grep for å styrkje IT-tryggleiken i budsjettframlegget for 2006, og Stortinget har allereie vedteke dei forslaga som låg der. Dette fekk brei omtale i budsjettproposisjonen frå – dåverande – Moderniseringsdepartementet.

Senter for informasjonssikring, NorSIS, er permanent etablert på Gjøvik, og eit nasjonalt varslings- og hjelpeorgan, NorCERT, er permanent etablert ved Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

NorCERT er no fullt ut integrert med varslingsystem for digital infrastruktur, VDI, i Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

Ansvar og oppgaver vart beskrivne i budsjettproposisjonen. Det er slik at NorCERT skal stå for varslings og assistanse ved tryggleiksbrøt spesielt mot kritisk infrastruktur, mens NorSIS skal drive forebyggjande arbeid retta mot små og mellomstore verksemdar i offentleg og privat sektor, inkludert kommunane.

I lag gjer NorCERT, NorSIS, Post- og teletilsynet, Kredittilsynet og andre sektoraktørar, i samarbeid med private aktørar, ein betydeleg innsats for å styrkje IT-tryggleiken i landet.

Som sagt: Vi tek på alvor det som er påpeika av Riksrevisjonen, som er forsterka og understreka av komiteen. Nokre tiltak har vi fått på plass. Vi er i gang med andre, og eg skal som sagt kome tilbake til Stortinget på eigna måte i løpet av året for å rapportere resultat når det gjeld ytterlegare forhold som er nemnde i innstillinga.

Statsråd Knut Storberget [10:39:44]: La meg også gi uttrykk for at den forvaltningsrevisjonen som her er foretatt, er absolutt nødvendig, og vi hilser den velkommen.

En betraktning innledningsvis i forhold til IT-strukturen må jo være at vi står overfor to sett av utfordringer. For det første står vi overfor en teknologiutvikling som for mange blir mer og mer komplisert, og det vil kunne ramme oss i mye større grad enn andre typer angrep mot samfunnets virksomheter. Vi er blitt mer sårbare, og vi har kanskje en følelse av – og en reell situasjon – at teknologien er rimelig utilgjengelig. Det gjør sitt til at den forvaltningsrevisjonen og de påpekinger som komiteen nå gjør seg, er særdeles viktig og skal tas på høyeste alvor. Det er det ene.

Den andre utfordringen, som for så vidt henger sammen med det første, er spørsmålet om ansvaret. Det ikke å få kartlagt hvor ansvaret ligger, at man har en uklart ansvarssituasjon, er vel en av de største utfordringene vi har i forhold til samfunnets sikkerhet og sårbarhetssituasjonen. Det at ansvaret pulveriseres på mange områder hvor vi slåss for å øke samfunnets sikkerhet, som Riksrevisjonen i realiteten peker på, og som komitelederen etter mitt skjønn gir en god beskrivelse av, er en av våre største utfordringer. Ansvaret må ikke pulveriseres.

Jeg merker meg at Riksrevisjonens undersøkelser viser at myndighetenes arbeid med IT-sikkerhet preges av mange aktører og uklare ansvarsforhold. En avklaring av departementenes koordinerings- og sektoransvar er nå, som også fornyingsministeren var inne på, under utredning i en interdepartemental arbeidsgruppe, og der deltar også Justisdepartementet aktivt. Og alle har stor interesse av at dette ansvaret avklares, ikke bare for dem som skal ha ansvar, men selvfølgelig også for dem som ikke har samme type ansvar eller samme helhetsansvar som andre aktører måtte ha. Vi har med andre ord stor interesse av å få avklart dette ansvarsforholdet for å gjøre sikkerhetsarbeidet optimalt.

Jeg vil også framheve at IT-sikkerhet spesielt, og sikring av kritisk infrastruktur generelt, først og fremst er et sektoransvar som følger ansvarsprinsippet. Dette betyr at ansvar for sikring av kritisk infrastruktur ligger hos eieren og/eller operatøren av infrastrukturen. Dette ansvaret er således ikke skilt ut som noe eget fagområde løst fra det øvrige ansvaret innenfor en sektor. Derfor er det viktig, særlig for oss i Justisdepartementet, nettopp å gå aktivt inn i dette arbeidet for å få avklart spørsmålet om ansvar, slik at ikke uklarhet lammer oss unødige.

Komiteens bestilling og forutsetning om å komme tilbake til Stortinget raskt, og i løpet av 2006, er, som fornyingsministeren nå var inne på, et arbeid som vil bli gitt høy prioritet. Det vil selvfølgelig også bli etterkommet overfor Stortinget. I forhold til det ansvaret som Justisdepartementet har, vil jeg bidra til at dette viktige arbeidet gis høy prioritet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 1465)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten**: Stortinget er da klar til å votere over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Statsrådets protokoller for tidsrommet 1. januar-30. juni 2005 – vedkommende:

Statsministerens kontor
Arbeids- og sosialdepartementet
Barne- og familiedepartementet
Finansdepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet
Forsvarsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og politidepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Kultur- og kirkedepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Miljøverndepartementet
Moderniseringsdepartementet
Nærings- og handelsdepartementet
Olje- og energidepartementet
Samferdselsdepartementet
Utdannings- og forskningsdepartementet
Utenriksdepartementet og
Utenriksdepartementet – utviklingssaker
– vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

St.meld. nr. 5 (2005-2006) – embetsutnemningar m.m. 1. juli 2004-30. juni 2005 – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:1 (2005-2006) Riksrevisjonens oppfølging av forvaltningsrevisjoner behandlet av Stortinget – vert lagt ved protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:2 – Riksrevisjonens undersøkelse om realisering av nytteeffekter fra IT-prosjekter i trygdeetten – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:3 (2005-2006) – om Riksrevisjonens undersøkelse av tjenester fra laboratorie- og røntgenvirksomheter – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Dokument nr. 3:4 (2005-2006) – om Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å sikre IT-infrastruktur – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

S a k n r . 7

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet i henhold til forretningsordenens § 37a før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 10.53.